

DĚTMÁROVICE

Vítejte v Dětmarovicích

Rozlehlá příhraniční obec plná kontrastů. Na straně jedné průmysl, krajina protkaná dráty a stožáry vysokého napětí, kde se tyčí zdaleka viditelné majestátné komíny černouhelné elektrárny, na straně druhé místa uprostřed zeleně. Krásné lesy, louky, pole, remízky a malebná zákoutíčka. Také zajímavá květena a poměrně dost zvěře, ptačí oblast „Heřmanský stav - Odra - Poolší“, evropsky významná lokalita „Niva Olše - Věřňovice“ i soukromá rezervace lužního lesa u Olše. Z kopců jsou úžasné pohledy na okolní města Orlová a Karviná či do sousedního Polska. Za dobré viditelnosti je možné dokonce spatřit na obzoru třicet kilometrů vzdálené Beskydy.

V centru obce se nachází kulturní památka kostel sv. Maří Magdalény, Něbrojova kaple a spousta dalších zajímavých míst, připomínajících historii. Obcí vede cyklostezka „Podél řeky Olše“ Chotěbuz - Karviná - Dětmarovice - Bohumín - Raciborz, kterou na katastru Koukolné kříží cyklostezka z Petrovic u Karviné do Doubravy. Je zde také Stezka zdraví.

Takové jsou Dětmarovice.

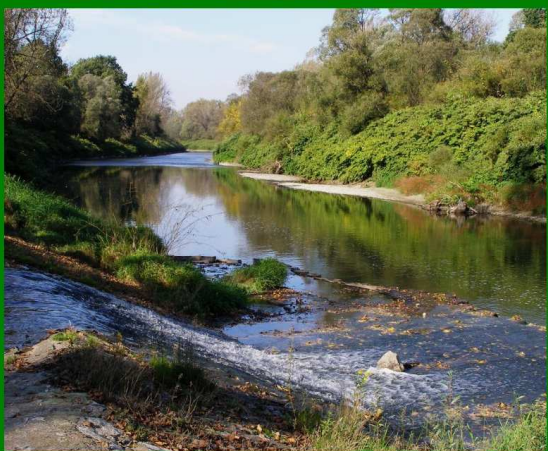
Poloha a charakteristika obce

Dětmárovice leží na 18°28' zeměpisné délky a na 49°53' zeměpisné šířky. Obec se nachází ve Slezsku v severovýchodní části Ostravské aglomerace, 9 km severozápadně od okresního města Karviná v nadmořské výšce 214 – 234 m, nejvyššími body jsou Wilczkův kopec (266 m) a Něbrojův kopec (250 m). Mají rozlohu 1.376 ha. Hraničí s městy Karviná a Orlová, obcemi Dolní Lutyně, Doubrava a Petrovice u Karviné, na severu pak s Polskem. Správní území obce tvoří 2 katastrální území – Dětmárovice a Koukolná (159 ha). Další místní části nesou názvy Olmovec, Zálesí a Glembovec. Katastr obce je vklíněn do zářezu zvlněné pahorkatiny, již si prodrala cestu řeka Olše. Na jejím dolním toku se vytvořila poměrně široká údolní niva. Z potoků je největší Mlýnka a na severním okraji obce vtéká z pravé strany do Olše hraniční říčka Petrůvka. Na pravém břehu Olše (již na katastru Karviné) se nachází vodní komplex 15 rybníků, oddělených od sebe jen úzkými hrázemi, o rozloze 1,4 km², z nichž největší je Větrov (48 ha), jenž sousedí s katastrem Koukolné.

Místní části Olmovec, Zálesí a Glembovec jsou charakteristické roztroušenou zástavbou slezského typu s množstvím malých ploch zemědělské půdy a spoustou zeleně. Avšak v posledních letech i zde vyrůstá spousta nových rodinných domků a začíná se objevovat souvislejší zástavba. Na Zálesí se nachází nejstarší dochovaný domek v obci. Je to Prudlova dřevěnka z roku 1841. Přestože se majitelé postupně mění, původní podoba této malebné stavbičky je stále zachována.

V posledních deseti letech se obec výrazně změnila. Investovala 450 mil. Kč do zvelebení svého majetku, z toho obdržela cca sto miliónů dotací. Byly opraveny a zatepleny obecní budovy, upravena veřejná prostranství, položeno 5,5 km nové splaškové kanalizace, opraveny místní komunikace a mnohé další. Aktuálně pořízené fotografie podtrhují krásu současných Dětmárovic, kde ke dni 31.12.2019 žilo 4280 obyvatel.

Historie obce

První písemná zmínka o Dětmarovicích pochází z roku 1305, kdy patřily do majetku těšínských knížat. Později se zde vystřídalo několik významných panských rodů, z nichž poslední a nejznámější byl rod uhlobaronů Larischů.

V dávné minulosti patřily Dětmarovice do rybníčné oblasti. Postupem času se zemědělský způsob obživy měnil na průmyslový. Dětmarovice, původně Dithmari villa, byly založeny za vlády Mečislava Těšínského. Za křestní list obce, i když trochu opožděný, se pokládá soupis desátků těšínského arcikněze s letopočtem 1305. Zde se jméno Dithmari villa objevuje poprvé na úřední listině. Tento název dokazuje, že je obcí založenou. Zakladatelem byl nějaký šlechtic, měšťan či jiný svobodník.

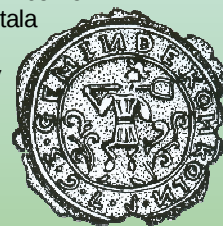
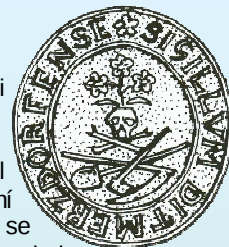
O nejstarší historii obce máme málo zpráv. V první době patřila obec, jak výše uvedeno, do majetku těšínských knížat. Kníže Přemek prodal v roce 1362 polovinu Dětmarovic Držkovi z Věřňovic, druhou polovinu si dále podržel. Rod Držkových z Věřňovic se pak píše z Dětmarovic.

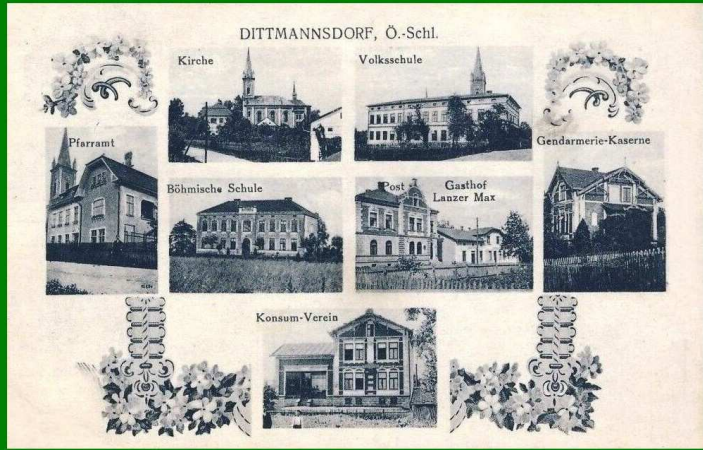
Rod Držkových vystřídal rod z Březovic. Později se polovina vsi dostala do držení orlovského kláštera, odkud ji v roce 1560 ve sporu o nástupce zemřelého opata zabral kníže Adam. Tím byla ves opět spojena v jeden hospodářský celek. Jako součást knížecího majetku, jmenovitě panství fryštátského, sdílely Dětmarovice jeho osudy. V poslední čtvrtině 17. století byly však již součástí taafovského panství dolnolutyňského.

Roku 1792 koupil Dětmarovice Jan Larisch a spojil je s karvinskými statky. V tomto svazku setrvaly až do zrušení poddanství v roce 1848. Pozemková držba však zůstala v rukou uhlobaronů Larischů až do první pozemkové reformy v letech 1924 – 27, kdy byly poštátněny některé statky, ostatní vlastnictví bylo zrušeno po osvobození v roce 1945.

V letech 1872 – 1875 byla k Dětmarovicím přičleněna samostatná obec Koukolná. Ta vznikla o řadu let později než Dětmarovice. První dochovaná zmínka o obci Koukolná pochází z roku 1447, kdy se objevuje na výčtu majetku Fryštátska. Po více než 400 let to byla samostatná ves, která měla i svou vlastní pečeť. Dnes je pouze částí obce Dětmarovice, ale zůstala zachována samostatná katastrální evidence.

V letech 1937 – 1938 byly na katastru obce podél železniční trati budovány malé bojové pevnůstky – bunkry (řopíky), které se staly součástí opevnění předválečného Československa. 9.10.1938 byl proveden zábor obce Polskem, následovalo období nacistické okupace. Obec byla osvobozena 1.5.1945 sovětskými jednotkami. Správně obec patřila v minulosti k fryštátskému soudnímu okresu, později k bohumínskému smíšenému okresu. Po záboru obce Polskem se Dětmarovice staly součástí okresu Teschen. Od roku 1949 patří do okresu Karviná.

Památky

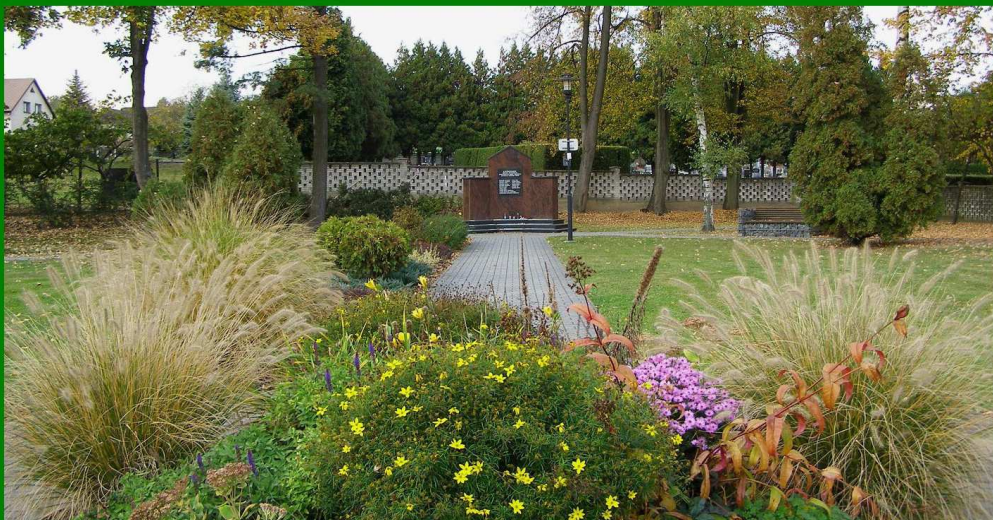
Jednou z dominant obce je římskokatolický kostel sv. Maří Magdalény postavený v letech 1869 - 1870 na místě původního dřevěného kostelíku. Je jednodílný, v novorománském slohu, vyzdoben nástropními malbami z roku 1958 znázorňujícími výjevy z bible od známého akademického malíře Josefa Drhy. V interiéru jsou umístěny i některé sochy z původního dřevěného kostela, z nichž dvě dřevorezby, jež jsou dílem regionálního umělce z konce 18. století, byly v roce 1984 zapsány do státního seznamu kulturních památek. V roce 1995 byly ve věži kostela nainstalovány tři nové bronzové zvony. V roce 2010 byl soubor kostela zapsán do seznamu kulturních nemovitých památek ČR. Soubor zahrnuje kromě vlastní stavby kostela také úsek ohradní zdi se vstupní branou. V současné době probíhá generální oprava vzácných varhan, které byly prohlášeny kulturní památkou v roce 2016.

Na kopci nad centrem obce stojí Něbrojova kaple. Její vznik se datuje do roku 1860. Je pojmenována po uznávaném dětmarovickém fojtovi z devatenáctého století. Dle dochovaných historických materiálů se nachází v blízkosti pohřebiště z třicetileté války a je opředená i několika legendami.

Na místním hřbitově stojí pomník obětem z první světové války. Byl odhalen v den výročí konce této války 28. října 1923. Na paměť obětí 2. světové války byl postaven v parku před Dělnickým domem pomník, jenž byl v roce 2018 renovován. Osvobození obce zase připomíná pamětní deska na budově obecního úřadu. V budově základní školy je umístěna pamětní deska prvnímu dětmarovickému nadučiteli Ferdinandovi Sadílkovi. Jen pár desítek metrů od frekventované silnice v lokalitě Bendova usedlost se nachází pět památných stromů – tři lípy malolisté a dva duby letní. Jsou to jediné přírodní chráněné prvky na katastru Dětmovic.

Průmysl a doprava

Severní část obce je průmyslová, dominantou je tepelná Elektrárna Dětmarovice. Svým výkonem 800 MW je největší elektrárnou na Moravě a jedinou černouhelnou elektrárnou v republice. Výstavba proběhla v letech 1971 – 1976, od roku 1998 je plně odsířena. Kromě elektrické energie dodává teplo do Orlové, Bohumína a do největšího skleníkového komplexu v České republice - farmy Bezdínek. Kromě elektrárny jsou soustředěny v této části obce i další průmyslové podniky a větší i menší podnikatelské subjekty. Druhý, menší průmyslový areál se nachází na kopci poblíž příjezdové komunikace k elektrárně na Skotnici.

Výhodou umístění průmyslové části je mimo jiné také skutečnost, že zde prochází významná železniční trať Bohumín – Žilina s odbočkou do Petrovic u Karviné a dále do Polska. Železniční trať má bohatou tradici. Již 17.12.1855 byl zahájen provoz na jednokolejné trati Bohumín – Dětmarovice – Petrovice u Karviné, která byla součástí Severní dráhy císaře Ferdinanda. Zhruba po čtyřiceti letech v roce 1889 byla zprovozněna trasa dvoukolejné trati Bohumín – Krakow. 26. května 1963 byl zahájen provoz na nové přeložce trati Dětmarovice – Louky nad Olší. V letech 2018 – 2019 byla provedena optimalizace trati Dětmarovice – Český Těšín včetně výstavby nového mostu přes Olši i rekonstrukce budovy nádraží.

Obec protíná frekventovaná silnice první třídy I/67 z Bohumína do Karviné. Zemědělská půda patří v převážné míře fyzickým osobám a obdělávají ji soukromí farmáři i státní statky.

Život v obci

Úřady, instituce a občanská vybavenost se nachází u hlavního silničního tahu. V obci je obecní úřad, základní a dvě mateřské školy, pobočka Základní umělecké školy Rychvald, obecní knihovna, římskokatolický kostel, fara, hřbitov, pošta, oddělení Policie ČR, dvě ordinace praktického i dvě ambulance zubního lékaře, dva domy s pečovatelskou službou, tři sportovní areály, několik dětských hřišť, solná jeskyně, kadeřnictví, čerpací stanice pohonných hmot, psí útulek a další. Obchodní a restaurační síť je poměrně hustá.

V letošním roce byla zahájena výstavba Domova pro seniory.

Společenským centrem je především Dělnický dům, kde jsou kulturní, společenské i další akce pořádány nejčastěji. Kulturní život má dlouhou tradici. Již v roce 1892 byla založena první knihovna. Do roku 1898 sahají začátky ochotnické divadelní činnosti. Divadelní tradice byla v obci udržována s malými nucenými přestávkami prakticky až do roku 1989. V roce 2018 na ni navázala svými muzikály nová generace. Mezi tradiční akce patří Obecní ples, Dětmárovický velikonoční jarmark, oslavy Dne matek, Obecní slavnost, pout', Medové dny, Rozsvěcování vánočního stromu, Adventní koncert, zájezdy pro seniory, akce pro školní mládež, koncerty v kostele, Sraz vícemístných kol, a spousta dalších.

Partnerskou obcí je nedaleká polská obec Gmina Hażlach.

Spolková činnost

Začátky organizovaného spolkového života se datují do roku 1896, kdy byl založen Sbor dobrovolných hasičů, jenž je aktivní do dnešních dnů. Od konce 19. století se zde vystřídalo mnoho spolků, které v průběhu postupně vznikaly a zanikaly.

V současné době obci aktivně pracují dva tělovýchovné spolky - fotbalový oddíl SK Dětmarovice, který nás reprezentuje v Moravskoslezské divizi a TJ Sokol známá v širokém okolí. Její odbor turistiky každoročně pořádá pochod okolo Dětmarovic nazvaný „Dětmarovické groble“, jenž je zapsán v celorepublikovém turistickém kalendáři a má mnohaletou tradici.

Dále zde činnost vyvíjí Český zahrádkářský svaz, Český svaz včelařů, Myslivecké sdružení Zátíší, Honební společenstvo Rovina, Český svaz ochránců přírody, Chovatelé poštovních holubů, dva kynologické kluby, Sdružení rodičů a přátel školy a Klub občanů Koukolná.

Spolky kromě své zájmové činnosti a péče o svá zařízení, která zabere spoustu času, také pořádají akce pro širokou veřejnost na poli sportovním, kulturním i společenském pro různé věkové skupiny obyvatelstva.

Všechny organizace velice dobře spolupracují s obecním úřadem. Obec je finančně podporuje a některým k jejich zdárné činnosti pronajímá své budovy. Hasiči, myslivci a včelaři spolupracují s příhraničními spolky v Polsku, což je velkým přínosem.

Autor: Dagmar Šnapková, kronikářka obce

Fotografie historické: Z archivu obce

Fotografie letecké: CBS Zlín

Fotografie současné: Dagmar Šnapková

Vydala: Obec Dětmarovice, červenec 2020

Tiskárna Kartis + Co s.r.o.